

Alte Drucke

**DE RATIONE || FACIENDORVM VERSVVM,|| IOANNIS
MVRMELLII || RVREMVNDENSIS,|| TABVLAE.|| CANDIDO
LECTORI || TVLICHIVS.|| ... ADIECTA SVNT TABVLIS || ...**

Murmellius, Johann

Wittenberg, 1531

VD16 ZV 27178

IN TERTIAM TABVLAM, adnotatiunculae.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-149764

IN TERTIAM TABVLAM,

adnotatiumculæ.

Positione, diphthongo, regula, & exemplo, non primæ solum syllabæ, sed etiam mediæ cum vltimis, cognoscuntur. Positione syllaba producitur. Positio fit, quotiescunq; vocalem cōsonantes sequuntur, vel vna duplex, siue in eadem dictione, siue in diuersis, vt doctus, axis, gaza, maior, ille. Ingenium quondam fuerat preciosius auro.

Prima, Quū breuem natura vocalem, muta & liquida, ambæ in eadem syllaba positæ, sequuntur, ea non necessario fit longa, sed modo naturalē retinens quantiratem corripitur, modo producitur, vt pater natura primam breuem habet, Maro, Est mihi namq; domi pater, est iniusta nouerca. Obliqui vero casus eius, ob mutam cum liquida, primā communē habent, Idem, Albanicq; patres, Idem, Hæc celebrata tenuis sancto certamine excep- patri, tiones.

Secunda, x & z non producant vocalem breuem in fine præcedentis positā, Lucanus, Tales fama canit tumidū super æquora Xerxes. Vergilius, Iam medio apparet fluctu nemorosa Zacynthos.

Tertia exceptio, S, nonnunq; euanescit, ita, vt positionem non faciat, tum in fine, Lucetius, Arboribus veteres decidere falcibus ramos, quod nobis imitandum non est, tum in principio, Horatius, Lingmus infan- ridentes præmia scribe.

Diphthongus, est connexio duarum vocalium in eadem syllaba, vim suam retinentium. Hæc autem syllaba quæuis producitur, nisi in latina dictione voca-

A iij, lus

lis subsequatur. Maro, Stipitibus duris agitur sudis
 busue prauis. Diphthongi sunt quatuor apud lati-
 nos, vt ætas, aurum euge, foelix. Additur à nonnullis
 quinta, vt fonteis pro fontes. Vtimur & diphthon-
 go græcorum impropria yi, vt harpyia.

Præpositio in compositione suam retinet quan-
 titatem nisi positio fiat, aut vocalem vocalis sequatur,
 vt, abduco, deamo.

Hæ præposi- tiones corri- piuntur,	{	ab, vt, abeo.
		ad, vt, aduro.
		in, vt, in eo.
		ob, vt, obambulo.
		per, vt, pereor.
		re, vt, repono. præter reiſcio, & res
		fert pro interest, vel distat, quod com- positum dicitur ex nomine res & fert.
		sub, vt, suborno.
		super, vt, superaddo.

Hæ præpo- sitiões pro- ducuntur,	{	a, vt, amitto. aperio corripit a, sed hoc aiunt compositum ex ad & pario.
		de, vt, deduco.
		di, vt, diligo. Excipiuntur dirimo & diſ- sertus.
		e, vt, egero.
		præ, diphthongon habet, vt, prædiues. se, vt, secubo.

Pro, in latinis producit, vt, profero, propono,
 prodo,

pronepos.	
profugo.	
profugio.	
profugus.	profugium.
proficiscor.	

procio,

Corripitur in multis, quæ, an magis sint exprocul, vel prope composita, iudicent etymologici, ut in

procio;
 procello. procella;
 profanus. profano.
 profiteor.
 profundus.
 profestus.
 profor.
 profecto aduerbium,
 proterius.
 propius.

Variatur in his

procuro.
 profundo.
 propello.
 propago verbum. nam nomen pro vite producit, pro progenie corripitur.

Compositio primæ syllabæ quantitatem tibi indicat hoc modo. Si nescis quanta sit prima dictionis simplicis, eam compone, & accentum perpende, ut, potens impotens clarus præclarus, seco refeco, spiro

Si dictio composita fuerit tetrasyllaba, (aspiro, fac eam redigas in trisyllabam, si potest hoc fieri, ut, perfodio perfodis, fugio confugio confugis, finio definio definis, munio communio communis,

Vocalis ante vocalem in latinis dictionibus corripitur, ut deus, pius. Excipitur fio, quod vocalem ante te vocalem producit, nisi e & r subsequantur, ut, fierem fieri. Ohe primam communem habet, Martialis libro iij. Ohe iam satis est ohe libelle. Sunt qui idem de aha & vaha opinentur. Aer & dius ex grecis sunt αἴρ ac δῖος, & produciuntur. Caius cum sit trisyllabum, & Cai disyllabum, produciunt a ante i vocalem factam

Deriuatiua dictio, si literatura non mutetur, plæ-
rumq; retinet quantitatem primitiua, vt amabilis pri-
mam corripit sicut amo, clamor primam producit si-
cut clamo. Si literatura non mutetur diximus ideo,
quia, si vocalem non sequatur eadem litera in deriua-
tiua, quæ sequebatur in primitiua, non est mirandum
mutari quantitatem, vt, mobilis & momētum primā
producunt, quæ in moueo corripitur.

Sciendum autem est, præterita & supina sæpe dis-
crepare a quantitate verbi principalis, vt, moueo pri-
mam corripit, sic & ea quæ inde deriuantur, sunt au-
tem subiecta,

mouebam		item moueor
mouebo		mouebar
moue		mouebor
moueto	a moueo	mouetor
moueam		mouerer
mouere		mouear
mouens		moueri mouendus, et si

Mouī autem, cum sit præteritū dissyl- (qua sunt alia.
labum, primam producit, sic & ab eo deducta, vt hæc,

moueram	
mouissem	
mouerim	a moui.
mouero	
mouisse	

Motum itidem supinum dissyllabum, primam longā
habet cum suis, quæ sunt hæc, & si qua sunt reliqua,

Motus, a um	
moturus,	
motor, motrix	
motio	a motum.
motus tuus tui	
motuius	

Hæc &

Hæc & quædam alia a primitiuis breuibus produ-
cuntur.

vox vocis avoco. lex legis a lego. sedes a sedeo.
regla & rex regis a rego. tegula a tego. laterna a lateo
vomer a vomo. vena a venio. petus a peto.
remus a remeo. rapum a rapio. vires a vireo.
vitupo a vitiũ & paro. macero a macer. cerit⁹ a cerete.
pedor a pede. iugerum a iugo. gradius a gradu.
feralis a ferendo vel fera.

Hæc & quædam alia a primitiuis longis, corripiunt.
Dux ducis a duco. dicax, maledicus, caufidicus a dico.
arena & arista ab areo. lucerna a luceo.
Manus a mano. sopor a sopio.
vadium a vado. noto a notu.
nato a natu. status a supino statu.
sagax a sagio. item status a um ab eodem.
acerbus ab adiectiuo acer. siquidem a si & quidem.
lotium a lotu. vitium a vito. fatuus a fatu.

REGVLÆ QVINQVE DANTVR ad primam syllabam cognoscendam.

PRIMA, Omne præteritum disyllabum primam
producit, vt, vidi, feci, legi, suasi, iuui, egi.

Excipiunt bibi a bibo. dedi a do.
pium fidi a findo. scidi a scindo.
tur sex, steti a sto. tuli a fero.

SECVNDA, Omne præteritum geminans princi-
pium, primam corripit, vt, momordi, totondi, fefelli,
pepuli.

TERTIA, Cæterorum præteritorum tanta est pri-
ma, quanta præsentis, vt, amaui primam corripit sicut
amo clamaui primam producit. sicut clamo.

B coegi

Exci	toegi a togo.
piunt	genui a gigno.
quas	posui a pono.
tuor,	potui a possum.

QVARTA, Omne supinum disyllabum primam producit, vt, potum, risum, motum, lusum, esum, rasum statum, tamen si quidam contra Prisciani sententiam male credant hoc primam corripere, quod arguunt cōposita, constatum, prestatum, mediam producentia, citum a cieo secundæ coniugationis.

	datum a do.
Exci	itum ab eo.
piunt	litum a lino.
tur	quitum a queo.
no	ratum a reor.
uem,	rutum a ruo
	fatum a sero.
	situm a sino.

QVINTA regula, Bi & tri in compositione corripuntur, vt, biceps, bidens, biuium, triceps, tricorpor, tricuspis, tridens, triuium.

Exemplo cognoscit quantitas, quoties ad probati poetę confugimus auctoritatem, vt, si dubites, quanta sit prima in Saturno, poteris ex illo Nasonis fieri certior, Postquam Saturno tenebrosa in tartara misso, Poetas tibi recensemus imitandos, potissimum, qui, nec sint nimis vetusti, nec post exactas Italia musas exorti, pater eos, qui diuino præditi ingenio, & singulari eruditione nobilitati, proxime videntur ad antiquos, eosq; probatissimos accedere, ita tamen, vt nisi confirmato iam in veteribus iudicio, neq; legas, neq; imiteris.

Vergilius

Ex heroicis maxime
sunt imitandi,
Vergilius,
Lucanus,
Papinius,
Silius Italicus,
Valerius Flaccus,
Claudianus.

Tragicorum, qui latine scripserunt, solus extat
Seneca, tum sententiarum grauitate, tum carminum
varietate iucunditateq; legi dignissimus.

Ex elegiographis
Albius Tibullus
Aurelius Propertius
Ouidius.

Ex lyricis
Horatius,
Catullus.

Ex satyrographis
Horatius,
Persius,
Iuuenalis.

Ex epigramatographis,
Catullus,
Martialis,
Ausonius.

Ex bucolicis, Vergilius.

Ad imitationem praescriptorum omnis generis
poetarum stylus est primū exercendus & confirman-
dus. Deinde, si ita placuerit, in recentioribus, sed vt
quicq; ad veteres propius accesserit.

DE MEDIAE SYLLABAE QVAN-

titate cognoscenda, tabula quarta,

Positione, vt, amantes,
Media syl- Diphthongo, vt, longaeuus.
laba quāta producto, vt, fortuna.

fit, modis Accentu

octo cog-

noscitur, Diminutione, vt, amicorum, amicus.

Vocali ante vocalem, vt, filius.

B ij Deriua

Deriuatione, vt, foelicior a foelici, simulacrū
a simulatur.

Regula, vt, omnipotens.

Exemplo, vt, Castaneasq; nuces. Phoebe fas
luber ades.

IN QVARTAM TABVLAM adnotatiunculæ.

Accentu cognoscitur penultima syllaba, quæ si
vel acuitur, vel circūflektitur, longa est, vt, doctiores,
Romanus, si autē grauitur, breuis, vt, dominus. Ex
cipiūtur, deinde, exide, peride, pide, subide, exaduers
sum, aliquando, siquādo, nimirū, dumtaxat, eniūero,
& id genus reliqua, in quibus (vt grāmaticorū plæ
risq; isq; non parue auctoritatis visum est) antepen
tima acuitur, tametsi longa sit penltima, ne scilicet bis
næ dictiones videātur. Addūt quidam ex auctoritate
Gelli, quiesco, quod sane permulti pronūciant sicut
calesco, calefacis, frige facis, & id genus alia, itē vtracq;
& plærāq; nominatiui & accusatiui casus, breuē penlti
mam acuiunt.

Diminutione media syllaba cognoscitur, max
ime antepenultima, cū detracta syllaba, sit penultia,
& sic innotescit accentu, vt, amicorum producit ante
penultimam, cum amicus producat penultimam.

Vocalis ante vocalem in latinis corripitur, vt, si
lius, tenuis, castanea. Hinc sunt quatuor exceptio
nes. Prima, In genitiuis & datiuīs quintę declinati
onis inter duo i, e producitur, vt, diei. Secunda, Geni
tium in ius diuisas syllabas, cōmunē habēt penltimā in
versu, vt, vnus, illius, sed alius semper longā, alterius
præterq; apud Terentianū, semper breuē habet. Tere
tia, Aulā, terrā, pictā, animā, & id genus genitiui,
penultimam produciunt. Quarta, Possessiuā in eius
eā eum, antepenltimā longā habēt, vt Priameius,
Aeneius